

NACHT V D LERAAR

WOORD VOORAF

Vorbereiding op de toekomst is de essentie van onderwijs. Dit gebeurt door vorming, begeleiding en kennisoverdracht. Leraren vervullen deze kerntaken vanuit hun eigen kracht en inzicht, maar altijd op basis van het uitgangspunt dat hun leerlingen optimaal zullen functioneren in de samenleving en dat ze nu en straks op een effectieve en positieve manier vorm kunnen geven aan hun leven en aan de wereld om hen heen.

De dagelijkse praktijk van het onderwijs is echter weerbarstig en stelt hoge en steeds andere eisen aan leraren en scholen. Hoogste tijd om de vele positieve inzichten en ervaringen te delen. Tussen leraren onderling, tussen leraren en hun achterban en tussen leraren, achterban en beleidsmakers. We stellen vooral de vraag wat er goed gaat in het onderwijs. En hoe we deze *best practices* het best met elkaar delen. Wat is een 'goede' leraar? En hoe verbinden we de praktijk van nu en de visie op het onderwijs van straks?

Tijdens de *Nacht van de leraar* formuleren we antwoorden op die vragen en gaan we op zoek naar de verbinding tussen vandaag en morgen. Inspiratie, inzicht, ruimdenkendheid en optimisme staan daarbij centraal.

Wij wensen u een inspirerende en aangename avond.

Wilfried Admiraal
wetenschappelijk directeur ICLON

PROGRAMMA

16.30 – 17.00	Inloop
17.00 – 17.05	Welkom Bart Vieveen, Rector van het Stedelijk Gymnasium Leiden
17.05 – 17.45	De wereld van morgen Anders Sörman-Nilsson en Ali B over de wereld van morgen
17.45 – 17.50	Intermezzo Troonrede van Yolanda Eijgenstein
17.50 – 18.20	Onderwijs en de praktijk Panel: Waartoe worden jonge mensen opgeleid?
18.20 – 19.00	Pauze Met diner
19.00 – 19.40	Traditie, innovatie en experiment Panel: welke inzichten hebben scholen elkaar te bieden?
19.40 – 19.45	Intermezzo Troonrede van Guus Belder
19.45 – 20.30	De leraar uitgelicht Schoolklassessies: acht miniworkshops door leraren
20.30 – 21.00	Pauze Met toetje
21.00 – 21.05	Intermezzo Troonrede van Ton van Haperen
21.05 – 21.45	Raadgevers en regelneven Panel: drie Kamerleden en een wethouder over de leraar
21.45 – 22.10	Gesprek Een gesprek met staatssecretaris Sander Dekker Overhandiging van het gezelschapsspel <i>Wie is de leraar?</i>
22.10 – 23.00	Borrel Borrel met Mike Boddé en de West Side Story

DAGVOORZITTER

Max Christern

Max Christern is journalist, schrijver en presentator. Vanaf begin jaren negentig werkte hij ruim vijftien jaar voor NRC Handelsblad, als redacteur, correspondent Zuidoost- Azië en chef van de economie-redactie. Daarna was hij vijf jaar hoofdredacteur en uitgever van het tijdschrift *The Optimist* (voorheen *Ode*). Sinds 2011 heeft Max zijn eigen bedrijf voor journalistieke producties, MOC Media B.V. en is hij onder meer actief als journalist, dagvoorzitter en *board challenger*. Hij maakt deel uit van duurzaamheidsplatform *Urgenda*, is lid van de Raad van Advies van *De Groene Zaak* en heeft zitting in *The Netherlands Committee* van *Human Rights Watch*. In december 2014 verscheen zijn managementboek *De Keeperswissel*. Max is getrouwd en heeft drie kinderen.

DE WERELD VAN MORGEN

Twee aansprekende en visionaire denkers zetten de toon. Ze schetsen een inspirerend vergezicht met een scherpe blik op de toekomst van mens en wereld. Wat brengt de toekomst? Welke eisen stelt die toekomst aan nieuwe generaties? En welke mensen kunnen die toekomst een positieve draai geven? En hoe leiden we die op?

SPREKERS:

Anders Sörman-Nilsson

Anders Sörman-Nilsson (LLB / EMBA) is een Zweeds-Australische futurist en innovatiestrateg. Hij helpt organisaties en leiders trends te ontcijferen, vervolgstappen te formuleren en uitdagende vragen in vooruitstrevende strategie om te zetten. Anders Sörman-Nilsson gelooft dat de toekomst al te zien is in de startups en steden om ons heen, en dat nieuwsgierigheid, creativiteit en lef kwaliteiten van de toekomst zijn.

Sörman-Nilsson reist gemiddeld 240 dagen per jaar om zijn visie te verspreiden. Tot zijn klanten behoren Apple, Cisco, Mercedes Benz, Hilton, SAP, Gartner en de Macquarie Bank. In 2015 is Anders genomineerd voor een van de World Economic Forum's Young Global Leaders, hij publiceerde in onder andere *Monocle*, *Business Insider* en *Financial Review* en schreef meerdere boeken. Zijn nieuwste boek *Seamless - the futurephile's guide to leading digital adaptation and human transformation* komt uit in oktober.

Ali B

Ali Bouali is een rapper, entertainer, tv-persoonlijkheid en theatermaker. Naast artiest is Ali B platenbaas en beheert hij zijn eigen management- en entertainmentbedrijf SPEC Entertainment. Ook richtte hij in 2013 samen met Najib Amhali een eigen tv-productiehuis op, genaamd North Sea Camel. Als gastspreker stond hij meerdere keren samen op het podium met sprekers als Deepak Chopra, Stephen Covey en William McDonough. Wanneer Ali B spreekt, verbindt hij persoonlijke ontwikkeling met entertainment. In een inspirerende, ontroerende en verrassende feelgoodshow over dromen, succes, passie, presteren, focus en falen deelt Ali B zijn inzichten en passie met het publiek, waarbij confronterende uitspraken niet worden geschuwd.

TROONREDES

Korte columns door drie mensen uit verschillende hoeken van het onderwijs. In de columns lezen zij de onderwijsparagraaf uit hun ideale troonrede voor.

COLUMNISTEN:

Guus Belder

Guus Belder is sinds 2010 leerling op het Stedelijk Gymnasium. Buiten school doet hij mee aan Model United Nations, waar scholieren de VN simuleren. Hij participeert veel in debatwedstrijden en is voorzitter van de debatclub van het Stedelijk Gymnasium.

Yolanda Eijgenstein

Opgegroeid in een gezin van onderwijzers en ondernemers weet Yolanda Eijgenstein als geen ander hoe essentieel een veilige en inspirerende omgeving is waarin de ontwikkeling van het kind/de mens centraal staat en niet het systeem. Zolang het systeem prevaleert boven de leerling, is het onderwijs niet kloppend. Door haar grote betrokkenheid bij alles wat met vrijheid van leren te maken heeft (TEDxEducation, democratische scholen, Jenaplan, opleidingsinstituut De Baak, Erasmus Centre for Entrepreneurship) ziet Eijgenstein de groeiende innovatiekracht in ons land. Het onderwijsveld is in transitie. En dat is niet meer te stoppen.

Ton van Haperen

Ton van Haperen is leraar, lerarenopleider en publicist. Hij is leraar economie aan het Rythovius College te Eersel en vakdidacticus algemene economie aan de Interfacultaire Lerarenopleiding van de Universiteit Leiden. Hij publiceert over onderwijs en schreef ook boeken en lesmethoden.

ONDERWIJS EN DE PRAKTIJK

Waartoe worden jonge mensen opgeleid? Welke verwachting hebben werkgevers, welke visie hebben idealisten en wat adviseren maatschappelijk leiders? Wat betekent vorming en hoe kunnen we anticiperen op de toekomst?

PANELLEDEN:

Marjolein ten Hoonte

Marjolein ten Hoonte is naast haar functie als directeur arbeidsmarkt bij Randstad Nederland als bestuurslid betrokken bij de stichting Champs on Stage. Deze stichting zoekt stages voor vmbo-leerlingen. Toen Marjolein ten Hoonte afstudeerde als jurist, was werk schaars. Dat gaf haar tijd om zich uitgebreid te oriënteren op waar ze precies wilde werken. Ze nam zich voor om te kiezen voor een organisatie met veel vrouwen. Zo kwam ze in 1992 bij Randstad terecht, waar ze nog steeds werkt.

Anna Schoemakers

Met ingang van 1 september 2016 vormt Anna Schoemakers samen met Joris Thijssen de nieuwe directie van Greenpeace Nederland. Als opvolger van Sylvia Borren - die met pensioen gaat - biedt het team het hoofd aan de veelzijdige opdracht waar deze organisatie voor staat: 'Misschien heb ik vanuit mijn Finse roots iets van het typisch Finse "Sisu" (een ijzeren wil om iets voor elkaar te krijgen) meegekregen. And if so, dan zet ik die in om samen met vele anderen positieve verandering teweeg te brengen'.

Harry Starren

Harry Starren is een Nederlands auteur en docent. Hij studeerde geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Utrecht en politicologie/bestuurskunde aan de Universiteit van Amsterdam. Starren was onder meer werkzaam als wetenschappelijk onderzoeker, universitair docent en directeur van een onderzoeks- en adviesbureau. Ook was hij directeur van het PAO Bedrijfs- en Bestuurswetenschappen te Utrecht. Tot mei 2012 was Starren algemeen directeur van De Baak Management Centrum gelieerd aan VNO-NCW. Thans is hij als federatievoorzitter verbonden aan de Nederlandse Creatieve Industrie en is hij directeur van Ithaca International. U ziet, hij laat zich lastig in een hokje duwen.

TRADITIE, INNOVATIE EN EXPERIMENT

Wat hebben de scholen en leraren van Nederland elkaar te bieden? Is er verbinding mogelijk tussen de bewezen kracht van de traditie en de nieuwe energie van het experiment? Een gesprek op zoek naar verbinding en gemeenschappelijk inzicht met leraren van enkele opvallende en succesvolle scholen. Deze sessie wordt verzorgd door Gabriëlle Taus van NIVOZ. Zij is ook de gespreksleider.

Gabriëlle Taus

Gabriëlle Taus vormt samen met Luc Stevens de directie van het NIVOZ. Het NIVOZ biedt inspiratie, verbinding en legitimering om docenten, schoolleiders en andere betrokkenen te sterken in de uitvoering van hun pedagogische opdracht. Daarnaast is Gabriëlle bestuursvoorzitter van het Jeugdeducatiefonds en lid van de raad van toezicht van een aantal middelbare scholen in Almere.

Gabriëlle heeft na haar studie bedrijfseconomie ervaring opgedaan in het internationale bedrijfsleven en als oprichter van een adviesbureau op het gebied van cultuurverandering en leiderschapsontwikkeling.

Rode lijn in haar achtergrond is haar drijfveer om bij te dragen aan de brede vorming en ontwikkeling van (jonge) mensen. Met als doel, wens en/of ambitie om hun kansen te vergroten op een actief en verantwoordelijk leven.

PANELLEDEN:

Elise Bouman van het Stedelijk Gymnasium in Leiden

Arjan Moree van het Penta College in Spijkenisse

Jasper Rijpma van het Hyperion Lyceum in Amsterdam

Femke Pool van het Vathorst College in Amersfoort

Bart Ongerling van de Open Schoolgemeenschap Bijlmer in Amsterdam

DE LERAAR UITGELICHT

Uitzonderlijke en bijzondere leraren presenteren hun verhaal in klassikaal verband. Acht miniworkshops waar persoonlijke nieuwe ideeën en de weg naar realisatie (of niet) centraal staan. Deze sessie wordt verzorgd door Kennisland.

SPREKERS:

Jorrit Blaas

Jorrit Blaas is beleidsmedewerker Voortgezet Onderwijs bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en tevens economiedocent op het Hyperion Lyceum te Amsterdam.

Aviva Boissevain

Aviva Boissevain werkte in het basis- en voortgezet onderwijs als docent Latijn, Grieks, Klassieke Culturele Vorming en Muziek. Vorig jaar diende zij bij de Gemeente Amsterdam het initiatief in voor het oprichten van een nieuwe Latijnse School in het kader van het project 'Onze Nieuwe School'. Van de 124 ingediende plannen werd de Latijnse School geselecteerd bij de eerste vijftien om onder deskundige begeleiding te worden uitgewerkt.

Dylan Hyman

Dylan Hyman is leraar en onderwijsontwikkelaar in Amsterdam Nieuw-West. In 2015 gaf ze een talk over het hogere-orde denken op TedxAmsterdam Education. Naast haar werk in het regulier- en hoogbegaafde onderwijs, is ze bezig met het implementeren van innovatieve programma's op grote schaal, zoals Designathons, het Kindermuseum en 20% time. Zij is mede-initiatiefnemer van Spring High, een schoolinitiatief voor kinderen tussen tien en veertien jaar in Amsterdam.

Per-Ivar Kloen

Per-Ivar Kloen is docent biologie/NLT/science op de Populier (MAVO/HAVO/VWO) in Den Haag, lid van het Platform Maker Education, Fablearn Fellow aan Stanford University 2016/2017 en lid van de Adviesraad KlooiKoffers.

Arjan van der Meij

Arjan van der Meij is docent natuurkunde op de Populier (MAVO/HAVO/VWO) in Den Haag, kwartiermaker namens het Platform Maker Education, voorzitter van de Adviesraad Stichting leerKRACHT, voorzitter van de jury VO Leraren Ontwikkelingsfonds en lid van de Adviesraad KlooiKoffers.

Joost van Oort

Joost van Oort is docent Geschiedenis op het Sint-Joriscollege in Eindhoven. Sinds vijf jaar deelt hij zijn uitleg op het YouTubekanaal JORTgeschiedenis. Met meer dan twaalf miljoen views is dit een van de grootste educatieve YouTube-kanalen voor middelbare scholieren in Nederland.

Benthe van de Pol

Benthe van de Pol is politicologe en sinds een jaar trainee bij Eerst de Klas. Student aan het ICLON en werkzaam als docent maatschappijleer en maatschappijwetenschappen aan het Vellesan College in IJmuiden.

Fifi Schwarz

Fifi Schwarz is dit jaar begonnen aan het tweede jaar van de lerarenopleiding Nederlands. Daarnaast werkt zij freelance voor onderwijsprojecten en blogt ze over taal, mediawijs burgerschap en het (aanstaand) docentschap op dedingendebaas.nl.

RAADGEVERS EN REGELNEVEN

Drie leden van de Tweede Kamer en een Leidse wethouder vatten de avond samen en bespreken hun visie op de ideale leraar.

PANELLEDEN:

Paul Dirkse

Paul Dirkse is sinds juni 2016 wethouder Onderwijs, Sport en Duurzaamheid. De geboren en getogen Leidenaar werkte eerder als organisatieadviseur in het bedrijfsleven en de publieke sector en was tot voor kort ondernemer in de sport. Hij is getrouwd en vader van twee dochters.

Pieter Duisenberg

Pieter Duisenberg is een Nederlands politicus en Kamerlid voor de VVD. In die hoedanigheid was hij medeverantwoordelijk voor de wijziging van de studiefinanciering per september 2016, de invoering van het Studievoorschot. Hij heeft zich er in 2015 en 2016 voor ingezet dat de vrijgekomen middelen vanuit het Studievoorschot zo goed mogelijk besteed worden. Daarnaast heeft Duisenberg zorg gedragen voor het feit dat er in de bovenbouw van het vwo enkel nog les gegeven mag worden door academische docenten. Voor zijn Kamerlidmaatschap was Duisenberg financieel bestuurder van Eneco. Daarvoor werkte hij onder meer bij Shell en McKinsey.

Paul van Meenen

Paul van Meenen is lid van de Tweede Kamer voor D66. Hij was bestuursvoorzitter van een groep van tien scholen voor voortgezet onderwijs in de regio Den Haag. Eerder was hij leraar wiskunde en rector. Als fractievoorzitter van D66 in de gemeenteraad van Leiden is hij onderwijswoordvoerder en houdt hij zich ook bezig met wetenschapsbeleid en de werkwijze van de Tweede Kamer.

Loes Ypma

Loes Ypma is sinds 20 september 2012 lid van de Tweede Kamer voor de PvdA. Zij was in 2007-2012 wethouder in Woerden. Ze was onder meer lerares en organisatieadviseur/trainer en in 2003-2004 voorzitter van de Jonge Socialisten. Ypma is woordvoerder leraren, basisonderwijs, speciaal en passend onderwijs en jeugdzorg. Sinds januari 2015 is zij voorzitter van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie.

GESPREK

Max Christern bespreekt de staat van het onderwijs met staatssecretaris Sander Dekker, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Wilfried Admiraal, wetenschappelijk directeur van het ICLON, biedt hem het gezelschapspel *Wie is de leraar?* aan.

Sander Dekker

Na zijn studie Bestuurskunde in Leiden werkt Sander Dekker tot 2006 als onderzoeker en als docent bestuurskunde aan deze universiteit. In 2001 is hij *visiting researcher* bij het Centre for European Politics, Economics and Society van de Universiteit van Oxford. Sander Dekker zit van 2003 tot 2006 voor de VVD in de Haagse gemeenteraad. Van 2006 tot 2010 is hij wethouder Onderwijs, Jeugd en Sport in Den Haag. Tot aan zijn benoeming tot staatssecretaris is hij wethouder van Financiën en Stadsbeheer. Sander Dekker is op 5 november 2012 benoemd tot staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het kabinet-Rutte-Asscher.

Sander Dekker: 'Ons onderwijs doet het gemiddeld genomen goed. Op één punt zijn we zelfs wereldkampioen: ervoor zorgen dat onze kwetsbare leerlingen niet door het ijs zakken. Maar onze beste leerlingen presteren onder de maat. Bij de top laten we talent onbenut. Dat moet anders. Ik wil dat ieder kind in staat wordt gesteld het maximale uit zichzelf te halen. Daar maak ik me sterk voor'.

BORREL

We sluiten de *Nacht van de leraar* af met een borrel. Mike Boddé vat de avond muzikaal samen. De borrel wordt verder luister bijgezet door leerlingen van het Stedelijk Gymnasium met een onderdeel uit de musical *West Side Story*.

Mike Boddé

Mike Boddé is een verschijnsel bestaande uit een samenklontering van organisch celweefsel, dagelijks aangevuld met een dosis clomipramine hydrochloride, en wekelijks anderhalve liter kwaliteits-Pinot Noir; bij voorkeur uit de Bourgogne of Nieuw-Zeeland. Ook zullen op zijn stoffelijk overschot worden aangetroffen: resten van kaasfondue met dijonmosterd en cognac, pata negra met zuurdesemtoast en witte chocolade. Verder zal men op zijn gelaat een laagje Antaeus aftershave aantonen, onder zijn nagels huidresten vinden van de laatste ruzie met zijn geliefde getalenteerde collega Thomas van Luyn, en op zijn vingertoppen ivoorsporen signaleren afkomstig van zijn trouwe Schimmel concertvleugel. Onder zijn schoenzolen zullen sporen kleven van zijn geboortegrond Rotterdam, Zeeuwse zeeklei en lers Graniet.

WIE IS DE LERAAR?

Wie is de leraar? is een inhoudelijk gezelschapsspel voor twee tot zes personen waarin spelers elkaar uitdagen met allerlei situaties waar een leraar in de dagelijkse praktijk mee te maken krijgt. De spelers moeten al hun kennis, ervaring, vaardigheden en creativiteit inzetten om zichzelf te bewijzen als leraar. Het doel van het spel is competenties te verzamelen die een leraar nodig heeft.

Wie is de leraar? kan gespeeld worden door iedereen die meer wil weten over het beroep van leraar of door personen die geïnteresseerd zijn in de dagelijkse praktijk van de leraar. Van beginnende studenten tot professionals met jarenlange ervaring: het spel is voor hen allemaal. Ook doorgewinterde leraren kunnen *Wie is de leraar?* spelen. Voor hen is er een speciale spelwijze voor gevorderden. *Wie is de leraar?* is tevens een toolkit voor iedereen die het gesprek wil aangaan over de dagelijkse praktijk van het beroep leraar.

wieisdeleraar.nl

OPDRACHTGEVER

ICLON (Interfacultair Centrum voor Onderwijsontwikkeling, Lerarenopleiding en Nascholing)

Het ICLON is een interfacultair centrum binnen de Universiteit Leiden dat zorgt voor de verbinding tussen onderwijskennis en onderwijspraktijk: Wetenschappelijke inzichten worden toegepast in klas of collegezaal; omgekeerd zijn praktijkervaringen de impuls voor onderzoek naar en ontwikkeling van de praktijk van voortgezet en hoger onderwijs. Het ICLON verzorgt de educatieve minor in de bachelorfase en de eerstegraads lerarenmasteropleiding, verleent onderwijskundige diensten en voert projecten uit voor derden binnen en buiten de regio, ondersteunt de kwaliteitshandhaving van het onderwijs aan de Universiteit Leiden en verricht eigen wetenschappelijk onderzoek.

ICLON

PARTNERS

GKSV

GKSV is een toonaangevend en 'no nonsense' Amsterdams adviesbureau op het gebied van communicatie, reputatie en public affairs. Het kantoor is in 2013 opgericht door Hein Greven, Frank Körver, Peter Stroink en Arnoud Verhage, alle vier voorheen werkzaam bij Boer & Croon. GKSV doet opdrachten op het gebied van strategie, stakeholder management en organisatieontwikkeling. Bij voorkeur staat het daarbij organisaties en bedrijven terzijde die een positieve impact hebben op de wereld. De focus ligt daarbij heel concreet op het verbinden van communicatie en public affairs met organisatiedoelstellingen.

Voor meer informatie: gksv.nl

NIVOZ

Ieder mens kan verbonden en verantwoordelijk in de samenleving staan. Onderwijs levert hieraan een essentiële bijdrage. Het is zijn maatschappelijke taak. Leraren, docenten, schoolleiders, ouders en andere betrokkenen voelen zich gesterkt in de uitvoering van hun pedagogische opdracht door de inspiratie, verbinding en legitimering die NIVOZ – Nederlands Instituut voor Onderwijs- en Opvoedingszaken – biedt.

Concreet hecht NIVOZ in dit verband aan emancipatie van praktijk van opvoeding en onderwijs. Hieronder verstaan wij een pedagogische praktijk die recht en gezag kan ontlenen aan bewuste, missie- en visie-gebonden keuzes, die als zekere, vaste oriëntaties gelden voor het pedagogisch handelen.

NIVOZ is een vrijplaats voor denken en ontwerpen, een plaats van concentratie, bezinning en dialoog, maar ook een plaats voor een kritisch correctief. We bieden inspiratie, legitimering en verbinding vanuit drie soorten activiteiten: het wetenschappelijk forum, het platform hetkind.org en de opleidingen, resp. de trajecten Pedagogische Tact en Pedagogisch Leiderschap.

Voor meer informatie over het NIVOZ en de verschillende activiteiten ga naar www.nivoz.nl of www.hetkind.org of volg [@nivoz](https://twitter.com/nivoz) of [@hetkind](https://twitter.com/hetkind).

Kennisland

Iedereen wil goed onderwijs. En om goed onderwijs te realiseren, moet er een blijvende dialoog plaatsvinden tussen het onderwijs en de samenleving. Veel projecten die als doelstelling hebben om het onderwijs te vernieuwen, vinden echter los van de dagelijkse onderwijspraktijk plaats. Om daadwerkelijk het lerend en vernieuwend vermogen van leerlingen, leraren en scholen te versterken, zou onderwijsvernieuwing deel moeten uitmaken van het takenpakket van leraren en schoolleiders, én een vast onderdeel in het schoolbeleid moeten vormen.

Sinds 2008 werkt Kennisland, denktank voor maatschappelijke vernieuwing, aan vernieuwing van het onderwijs. Van grote meerjarige programma's tot kleinere experimenten. We praten mee over beleid (bijvoorbeeld over De Lerarenagenda) en ontwikkelen zelf programma's die we uitvoeren samen met scholen (Innovatielimpuls Onderwijs), leraren (Het LerarenOntwikkelFonds) schoolleiders (Vernieuwend leiderschap po) en studenten (Innovatiesafari PABO Zwolle), of als zoektocht gericht op iedereen die zich betrokken voelt bij het onderwijs in Amsterdam zoals in de challenge Onze Nieuwe School.

Op basis van deze ervaringen is onze overtuiging dat effectieve en duurzame verandering niet voortkomt uit een eenzijdige focus op het beleid, de leraar, de schoolleider of de leerling. Ook ontstaat vernieuwing niet door het invoeren van nieuwe concepten, producten of technologieën. Echte onderwijsvernieuwing begint bij het stellen van de vraag waar het onderwijs toe dient. Dit is een vraag die niet door één persoon of één groep kan worden beantwoord. Het is een maatschappelijke vraag waarbij alle partijen betrokken moeten zijn. Er zijn acties nodig die de dialoog stimuleren, het experiment mogelijk maken en die lastige vragen niet uit de weg gaan. Niet eenmalig, maar elke dag opnieuw.

Voor meer info over het werk van Kennisland en over onze onderwijsprojecten: ga naar kl.nl en volg ons via [@Kennisland](https://twitter.com/Kennisland)

VISSCH+STAM

VISSCH+STAM is een consultancy boutique met een hedendaagse aanpak. We adviseren en ondersteunen organisaties bij de ontwikkeling van hun strategie, in verandertrajecten en bij de ontwikkeling van innovatieve oplossingen voor complexe problemen. Onze partners en associates verbinden enthousiasme en betrokkenheid met creativiteit, ondernemerschap, oog voor ontwerp en een slimme en hedendaagse inzet van technologie.

VISSCH+STAM heeft uitgebreide internationale ervaring binnen non-profit organisaties en ngo's, binnen de culturele sector en werkt voor bedrijven en overheden. Onze partners werken onder andere voor het Europees Parlement, de Universiteit Leiden, het Jaya He Museum in Mumbai, Museum de Lakenhal, Museumplein Limburg, het National Arts Center in Canada, het Polytechnisch Museum in Moskou, Philips en Zara.

VISSCH+STAM is bovendien ontwikkelaar van producten als *Cards for Culture* (cardsforculture.com) en *Wie is de leraar?* (wieisdeleraar.nl)

Voor meer informatie: visschstam.com

VISSCH+STAM
STRATEGIC SERVICES

ICLON

VISSCH+STAM
STRATEGIC SERVICES

GK
SV
Reputatie
Communicatie
Public Affairs

niwoz adviesbureau
voor
milieu en natuur

KL Kennisland